

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quarta. Quid quolibet die sit factum in mundi creatione?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

QUÆSTIO IV.

Quid quolibet die sit factum in Mundi creatione?

I.
Moyſes deſcribit opera ſex dierum.

Totam hanc veritatem elegantè deſcripſit Moyſes Genef. 1. & quidem de prima die ait: Deum feciſſe Cælum & Terram, terram fuiſſe inanem & vacuum, tenebras ſuper faciem abyſſi; Deumque dixiſſe: fiat lux, & di- viſiſſe lucem à tenebris, ac appellaiſſe lucem diem & tenebras noctem: Factumq; eſt mane & vèſperè dies unus, id eſt, primus. Quare non exigua eſt difficultas, quid intelligatur per lucem, quid per tenebras & quomodo, nondum creato Sole, potuerit dici: & factum eſt mane, & vèſperi dies unus. Unde ipſe D. Auguſtinus lib. 11. Civit. cap. 6. ait: *Primos tres dies, Sole nondum creato, ſibi eſſe perdifficile, aut etiam impoſſibile cogitare, nedum dicere: Videmus quippe, ait cap. 7. iſtos dies noſtros non habere vèſperem, niſi de ſolis occaſu; nec mane, niſi de ſolis exortu; illorum autem tres dies, ſine Sole peracti ſunt.* Itaque ad reſolutionem

II.

Primà die creatum eſt Cælum Em- pyreum, Terram, aquas &c.

DICO I. Primà Die creatum eſſe Cælum Em- pyreum, & totam terraqueam ſphæram con- fuſam. Hæc eſt D. Auguſtini lib. 11. Civit. cap. ult. lib. 1. Genef. cap. 12. & 2. cap. 11. Item lib. 12. Confell. cap. 7. ubi ait: *Tu eras & aliud nihil. Unde feciſti Cælum & Terram, duo quædam, unum propè Te, alterum propè nihil. Unum, quò ſuperior tu eſſes, alterum quo inferius nihil eſſet. Et quia terra, & aqua unam globofam molem confuſam conſtituebant, benè dicitur fuiſſe inanis & vacua, id eſt, inutilis, ſine germine, herbis & arboribus; vacua verò eò, quòd habitatoribus careret; ſine potentia & virtute generativa, quam primò accepit die tertia, ac ſine ornatu, quem deſectò habet, tota incompoſita & inviſibilis, ut inde etiam dicatur abyſſus & chaos, propter confuſionem, ſecundùm Elementorum commixtionem, ſicut in mixto chaos & confuſio eſt, ubi fæces vino & vaporibus immixtæ ſunt & quia nulla erat ei ſpecies, & lux non aderat, dicuntur fuiſſe tenebræ ſuper faciem abyſſi. Totam hanc rem præclare deſcribit D. Auguſtinus lib. 12. Confell. cap. 3. his verbis: *Nimirum hæc Terra erat inviſibilis & incompoſita, & neſcio, qua profunditas abyſſi, ſuper quam non erat lux, quia nulla ſpecies erat ei, unde juſiſti, ut ſcriberetur, quòd tenebræ erant ſuper abyſſum, quid aliud, quàm lucis abſentia; Ubi enim lux eſſet, ſi eſſet, niſi ſuper-eſſet eminendo & illuſtrando: Ubi ergò lux nondum erat, quid erat ad eſſe tenebras, niſi ab-eſſe lucem? Super itaq; erant tenebræ, quia lux non ſupererat, ſicut ſonus ubi non eſt, ſilentium eſt, & quid eſt eſſe ſilentium, niſi ſonum ibi non eſſe? per quod retunditur error eorum, qui dixerunt tenebras fuiſſe ab æterno, vel tenebras fuiſſe citius creatas, quàm lucem. Et ſi cui placuerit, legat copioſè de hac**

re D. Auguſtinum per totum lib. 12. Conf. citat.

DICO 2. Primà die etiam creati ſunt Angeli. Ita D. Auguſtinus, qui lib. 11. Civit. cap. 7. ait, per lucem poſſe intelligi Angelos productos. Imò in libro 12. Confell. per tò Cælum, qui non fuerunt vacui & informes. Sed manendo in littera;

Probatur Concluſio ex Concilio

Lateranenſi cap. Firmiter de Summa Trinitate ſub Innocentio 3. ubi habetur: *Creator omnium viſibilem & inviſibilem, ſpiritualem & corporalem, qui ſua omnipotente virtute, ſimul ab initio temporis, utramq; condidit creaturam, ſpiritualem & corporalem, Angelicam, videlicet & mundanam; Ex qua Autoritate aliqui volunt, Concluſionem hanc eſſe de fide, verim perperam, nam imprimis non erat intentio Concilii hanc rem hinc deſinire, & incidenter tantùm de ea agere: Tum quia ſi ſimul intelligi poteſt & accipi pro pariter: Tum licet apud Job. cap. 40. dicatur: *Bohemot principium viarum Domini: Si de Diabolo intelligatur id tantùm verum eſt de prioritate & via, ac ordine perfectio- nis; non verò de prioritate durationis; Attamen ibi ſermo eſt vel de Cæte, vel Elephante, qui ob excellentiam, magnitudinem & fortitudinem dicitur principium viarum Domini.**

Probatur ſecundò: Angeli non

ſunt creati ante, nec poſt; ergò ſimul cum Cælo Em- pyreo; Probatur Antè: non ante, tum quia in Genef. 1. dicitur: *In principio id eſt, ut exponit D. Auguſtinus lib. 12. Confell. 20. in ipſo exordio faciendæ arg. operandi fecit Deus Cælum & Terram: Tum Pfalm 101. Initio tu Domine terram fundiſti & opera &c. Nec etiam poſt, quia Job 31. dicitur: *Ubi eras cum ponebam fundamenta terre, cum me laudarent aſtra matutina, & jubilarent omnes Filii DEI.**

DICO 3. Iſtâ die creata eſt etiam quedam

lux corporaliſ. Ita Genefis & D. Auguſtinus lib. 11. Civit. cap. 7. ubi dicit: *Primitivè lux verbo Dei facta, atq; inter ipſam & tenebras, Deum ſeparaiſſe narratur: & eandem lucem vocaſſe diem & tenebras noctem, ſed qualis illa ſit lux, & quo alternante motu, qualemq; vèſperem & mane fecerit, remorum eſt à ſenſibus noſtris, nec ita, ut eſt, intelligi à nobis poteſt, quòd tamen ſine ulla heſitatione credendum eſt. Unde dicitur communiter poſt S. Auguſt. & Bo- navent. quòd fuerit nubes quedam lacte- da, claritate quâdam tenui ſuperiores partes illuminans & Divino impetu, vel miſterio Angelorum ſic impulla, ſic mane & vèſpere facere potuit, quemadmodum ſol facit, vel deſectò perſpicitur fieri potuiſſe, ut Divus Auguſtinus docet, licet enim ex aqua & terra unum totum chaos eſſet, illæ tamen erant valde vapores*

vaporabiles & tenues. Unde lux illa lucere ibi poterat, cum etiam nauata faciant aquas spissiores lucidas artificio, nempe oleo de ore emisso infra aquas; sic docet expressè D. August. lib. 5. Genes. litt. cap. 12. An lux ex una parte facta est, ut ipsam circumiens etiam noctem ex alia parte, consequenter circumire permitteret. Cum enim totam terram adhuc aqua regetet, nihil impediēbat, ut aquosa & globosa molles ex una parte faceret diem lucis presentia, ex alia noctem, lucis absentia, quae in eam partem succederet a tempore vespertino, ex qua lux in aliam decideret. Si autem quæras, quorsum deveniret, creato Sole, illa nubes livida? R. vel ipsam fuisse resolutam in nihilum, sicut Stella Magorum; vel fuisse Solem & Stellas ex ipsa creatas.

VI. Secunda die factum est firmamentum Caelum Siderum, Planetale, æthereum & purius æreum.

Dico 4. Secunda die factum est firmamentum & Caelum Siderum, Planetale, æthereum & purius æreum.

Probatur primò ex Genesi 1. Quia sic simplicius intelligitur, cum Scriptura appellaverit Firmamentum Caelum, Caelum autem in Scriptura non dicitur tantum Empyreum, Siderum & Planetale, sed etiam æthereum & æreum, saltem purius.

Probatur secundò: Ex D. Augustino in Præfat. Psalmi 47. Secunda Sabbati, id est post diem primum, quem dominicum dicimus, quæ etiam secunda feria dicitur, factum est firmamentum Cæli, imò firmamentum Cælum, Cælum enim vocavit Deus Firmamentum. Item lib. 4. Gen. litt. cap. 7. & lib. Gen. imperf. cap. 14. ait: Non absurdè existimari potest Firmamentum Cæli in Divinis Scripturis usque ad hæc spacia (nubium) vocari ut & aer tranquillissimus & sincerissimus (in cuius tenuitate aves vivere non possunt) ad firmamentum pertinere credatur. Et ideo dixit, Deum non creasse hodie aliqua germina, herbas, quia in his partibus nulla erat politurus animalia refectione indigentia, at inferiorum (partem aeris & terram) quam sibi congruentibus animalibus ornaturus erat necessariis eorum indigentia cibis ante disavit, tertiâ nempe die.

VII. Quæ dicitur firmamentum.

Dices: Nec ullum ex dictis Cælis dici potest Firmamentum, quia omnia sunt mobilia & instabilia, quod est contra rationem Firmamenti. Respondeo cum D. Augustino lib. 2. Gen. litt. cap. 10. Hoc sanè noverint, nec nomen firmamenti cogere, ut stare Cælum putemus, Firmamentum enim non propter stationem, sed propter firmitatem, aut propter intrinsecabilem terminum superiorum, & inferiorum aquarum vocatum intelligere licet.

Dices 2. Aer non est habilis ad aquas sustentandas superiores, cum sit multò rarior, quam aqua: Deinde, Firmamentum est factum ex aqua præexistente, sed aer non videtur inde fieri potuisse, cum sit magis subtilis, ergò. Respondeo, quamvis aer solus non detineat aquas, detinere tamen alios Cæ-

los, qui sunt solidi quasi ere fusi. Et hinc ad secundum dico, quod ex solidioribus partibus aquæ facti sunt Cæli, remanentibus tenuioribus pro aere supremo; Insuper materia ipsa aquæ est indifferens ad hanc & illam formam, unde ex illa, tam bene aer, ac Firmamentum aliud fieri potuit, quare dicitur: spiritum Dei ferebatur super aquas, id est, cognitio- ne & intentione æthera ex materia aquæ formandi.

Dico 5. Hæc die sunt separata aquæ calles à sublanaribus, quæ omnes sunt ejusdem naturæ. Prima pars patet, de secunda est difficultas; nam aliqui volunt, per aquas super Firmamentum, intelligi Angelos, ut sentire videtur ipse D. Augustinus lib. 13. Confess. cap. 15. & alibi sæpè aliorum errores refert, vel in aliquo sensu æquivoco accipi possunt. Attamen

VIII.

Aquæ super firmamentum sunt ejusdem rationis cum nostris.

Probatur primò Ex Scriptura, quæ hæc & frequenter alibi constantissimè mentionem facit aquarum, quæ super Cælos sunt, ut Psalmo 148. Daniel. 3. ubi post Cælos, aquas, statim tres pueri invitant ad benedicendum Deum, postea descendunt primò ad Stellas, Solem & Lunam, & ad alia omnia ordine, quæ sunt, usque dum veniant ad maria & flumina.

Probatur secundò, Autoritate D. Augustini lib. 2. Gen. litt. cap. 1. ubi ait: Cuncta Deo possibilia sunt: neq. enim si vellet sub aqua oleum aliquando manere, non fieret. Item secundum Omnipotentiam Dei oportet nos credere, aquas etiam tam graves, quam novimus, ac sentimus. Cælesti corpori, in quo sunt Sidera, superfusus: & cap. 5. Quoquo modo autem, & qualesq. aquæ illæ sint, esse eas ibi minime dubitemus: Major est quippe Scripturæ hujus Autoritas, quam omnis ingenii humani capacitas. Sed

IX.

Deus conferat aquas.

Dices 1. Si essent ibi aquæ veræ ejusdem naturæ cum nostris, deberent ex influxu astrorum, continuo motu, & diuturnitate temporis corrumpi. R. negando sequelam; tum, quia ob multitudinem aquarum facile resistere possunt cuicunque corruptivo; tum, quia semper habent concursum actualem Dei convenientem eas.

X.

Aquæ ibi non gravitant.

Dices 2. Aquæ illæ valde gravitent, essentque in statu violento ibi; sed hoc dici non debet, ergò. R. primò: Quid inde? nam & defectò non sunt in loco naturali ultimate. R. secundò: Aquas non debere dici esse ibi in statu violento, quia talis tantum est, quando sursum sunt intra concavum Cæli, non verò quando supra Cælum, R. tertio: Aquas illas posse esse tenues, quæ sursum esse pe- tunt, sicut vapores ascendunt aërem, & sicut phlegma in homine est in capite, adeoque connaturalitèr, quòd præclare advertit D. Augustinus lib. 11. Civit. cap. ultimo, contra eos arguens, qui ob gravitatem aquarum eas super Cælum esse

negabant his verbis: Hi secundum rationes suas, si ipsi hominem facere possent, non es pituitam, quod Græcè phlegma dicitur & tanquam in Elementis corporis nostri aquarum vicem obtinet, in capite ponerent, ibi enim est sedes phlegmatis secundum opus Dei utiq; aptissime, ut si hoc nesciremus, isti trutinatores Elementorum, nequaquam crederent. Allegoricè tamen negandum non est, per aquas illas intelligi Angelos, sicut etiam alias intelliguntur homines, Aquæ multæ, populi multi.

XI.

Tertia die congregatae sunt aquae in unum.

DICO 6. Tertia die congregatae sunt aquae omnes in Maria & flumina, ac fontes ad cavitates preparatas virtute Divina perductæ. Patet ex Gen. & probatur etiam ex Autoritate Sancti Augustini lib. II. Civit. cap. 9. & enarrat in Pl. 93. Tertia die quid factum invenimus speciem decorum terræ & maris, & segregationem, ut omnis congregatio aquarum vocaretur mare & arida vocaretur terra. Quod autem virtute Divina fuerint discretæ, patet ex ratione D. Augustini pro sequenti Conclusionis alleganda, alioquin enim, si virtute sua defluere debuissent, multum temporis præterlabi debuisset. Quod verò flumina saltem majora, & fontes etiam aliqui sint hæc eadem die facti, patet ex eo, quod in Paradiso egrediebatur fluvius, id est Fons, ut habet alia translatio Augustino teste, qui inde dividitur in quatuor capita, seu fluvios, quorum nomina Phison (nunc Ganges) Gehon (nunc Nilus) Tigris & Euphrates. Sed

XII.

Quando aquae sine congregatae in locum unum.

DICES: Scriptura dicit hac die congregatas esse aquas in locum unum, sed si in fontes & flumina essent distributæ, non essent congregatae in locum unum, ergo. R. Omnes aquas congregatas in locum unum propter connexionem earum ad se invicem per occultos meatus, omnes enim ex mari fluunt & refluent; quod etiam de Mari rubro omnino puto verificandum, quod alioquin nullam videtur habere cum aliis connexionem, & patet hoc Spiritum Sanctum intendisse tantum, & non unius solummodo loci continentiam, quia subditur: Congregationesq; aquarum vocavit Maria, in plurali.

XIII.

Piscinae super Alpes habent connexionem cum mari.

Instabis. Super Alpes sunt lacus, & piscinae pergrandes, quæ nullam videntur habere posse cum mari connexionem, utpote cum sint altiores omni mari. Respondeo, aquas quantumcumque in altis montibus resideant cum Mari necessariam habere connexionem, nam si defluunt, & non haberent unde iterum auferentur, deficerent aliquando influxu; si non fluant calore Solis, gelu & rei attractiva aridæ terræ exsiccarentur intra paucorum annorum spatia. Unde cum contrarium videamus experientia, dicendum omnibus similibus lacubus, & piscinis per anfractuosis meatus subministrari aquas ex Oceano. Nec obstat quod tales montes sint altiores Mari, & altius se non ascendant: Quia Oceanus per quolibet viginti quatuor horas quater æstum patitur, influxum siderum, unde in multis locis, teste Kirchero, elevatur & agitatur in maximos montes, qui proinde sua naturali gravitate aquis canales implent, propellunt & in montibus altis

ejiciunt. Patet hoc à simili I. Nam quando Syringæ implentur aquis ibi quiescunt, nec diffluunt, si tamen imposueris pistillum, & impuleris statim ejaculantur in altum, sic aquæ illæ agitatae & in montes exurgentes, eas quæ in canalibus sunt deprimunt & evomunt. Sed

Urgebis: Saltem cessante æstu marino, & dum Oceanus refluxit fluxus aquarum in montibus cessare deberent, quod tamen non fit. Respondeo, licet ex hoc capite videatur debere cessare, ex alia tamen ratione continuo fluunt, nam una pars aquæ inter canales constituta trahit aliam ad unitatem totius universi conservandam, ne vacuum admittatur, ad quod impediendum experientia docet aquas etiam in tubis, & vina in extractoriis ascendere sursum, dummodo in vase non deficiat.

DICO 7. Hæc eadem die productæ sunt virtute Divina, herbae, flores, plantæ, arbores, cum seminibus & fructibus pluribus terræ subministrant materiam. Deducitur clarè ex Gen. I. &

Probatur ex D. Augustino lib. 5. Gen.

lit. cap. 4. ubi ait: Hæc enim verba magis apparent femina esse exorta ex herbis & lignis, non autem illa ex seminibus, sed ex terra, præsertim quia & ipsa verba Dei sic se habent: Non enim ait: Germinet semina terræ herbam sani & lignum fructuosum, sed ait: Germinet terra herbam sani seminantem semen, ut semen ex herba, non herbam insinuaret ex semine; & lib. 4. cap. 33. Hæc enim numerosa tempora peragunt, quos cum creverent non temporaliter acceperunt: alioquin si natura usitata spatia, cum hæc primitus verbo Dei facta sunt cogitemus, non uno die opus erat, sed pluribus, ut ea quæ radicibus pullulant, terram, resistent, super primitus germinarent: Deinde certo numero dierum pro suo quoque genere in auras erumpent, etiam si hucusq; fieret, quod de creata natura eorum die uno, id est tertio, Scriptura narravit.

DICO 8. Hæc eadem die germinate sunt herbae venenatae, spinae, tribuli &c.

Probatur primò: Ex D. Augustino lib. 2. Genes. literalis cap. 18. ubi sic loquitur: Quæstio de spinis & tribulis solet oboriri, & quibusdam lignis infructuosis, vel cur, vel quando creata sint, cum Deus dixerit: producat terra herbam pabuli seminantem semen, & lignum fructiferum faciens fructum. Et postquam allegasset, quod videatur de spinis, & tribulis facile responderi posse, tunc incepisse, cum dixit post peccatum Adæ: germinabit tibi spinae & tribulos: Nihilominus ipse sic respondet: Nec tamen facile dicendum est, tunc cepisse ista oriri ex terra. Fortassis enim, quoniam in ipsis quoque generibus seminum multæ reperiuntur utilitates, poterant habere locum solum sine ulla pena hominis, sed ut in agris, in quibus jam penulter laborat, etiam ista nascerentur, hoc ad cumulum penæ

valere credi potest, cum possent alibi nasci, vel ad avium, pecorumque pastus, vel ad ipsorum hominum aliquos usus. Quamquam & ille sensu non abhorret ab his verbis, quo ita intelligitur dictum, spinas & tribulos pariet tibi, ut hæc etiam antea parient, non tamen homini pareret ad laborem, sed animalibus ad convenientem cibum. Hinc

Probatur etiam ratione: Tum, quia Scriptura universaliter loquitur, & Deus septimo die quieverit ab omni opere, quoad speciem, tum, quia Deus non immutavit post peccatum naturas animalium, cur ergo florem, ut rosa antea non, sed post cresceret cum spina; Tum, quia serpentes, Ignis, & aqua nociva sunt, & tamen ante peccatum Adæ producta; Tum denique, quia licet herba venenatae aliquibus sint virus, aliis tamen sunt cibus, & Medicina, spectantque ad pulchritudinem universi.

Dices Gen. 3. dicitur Adæ, in poenam peccati: Maledicta terra in opere tuo spinas, & tribulos germinabit tibi. Respondeo cum D. Augustino supra: Terram tunc cepisse ista homini parere ad arduum negotium, cum post peccatum cepit in terra laborare. Non quod alius locum (tantum) nascerentur, & post in agris, quos homo ad capiendas fruges, coleret, sed & prius, & postea in eodem locis, prius tamen non homini, post autem homini, & hoc significetur quod additum est: Tibi, quia non est dictum, spinas & tribulos pariet, sed, pariet Tibi, id est, ut jam ista nasci incipiant ad laborem, quæ ad pastum tantummodo aliorum animalium antea nascebantur.

Dico 9. Istâ quoque die creatus est Paradisus, quantum ad amoenitatem loci, herbarum & plantarum.

Probatur: Quia Gen. 2. legitur: Plantaverat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis à principio, in quo posuit hominem, quem formaverat, sed si à principio, ergo retro aliquot diebus, ante formationem hominis, sed hoc principium non fuit initium creationis, utpotè cum tunc terra esset invisibilis, confusa, aquis cooperta, ergo principium fuit, quando discreta fuit ab aquis, & habitabilis reddita, nec in illa alia die fit mentio de ipso, nec ratio ulla, quare differretur ejus productio. Ubi autem fuerit? facile demonstratur ex septuaginta, & Patribus antiquis, nempe fuisse ad Orientem respectu Palestine. An verò adhuc sit, est res incerta & rationabilius, quod non sit amplius, quoad amoenitatem (locus enim sublatus non est) nullum namque vestigium ejus inveniri potest, nec inventum etiam ab aliis, qui celeberrimas Mundi partes, terrâ, Marique peragrârunt, maximè cum & Diluvium facile destrueret potuerit, imò de se, nemine colente, perire debuerit. Ubi autem sit Elias, & Enoch, novit Is, qui eos transtulit, cui loca amoenissima non desunt, licet autem dicatur Enoch translatus ad Paradisum, intelligi potest & debet de loco aliquo amano, in quo Divino amori, & contemplationi intentus degat, maximè cum Græca Exemplaria in Paradisum non habeant.

DICO IO. Quartâ die fecit Deus Stellas, Solem & Lunam in Sphæris Cælestibus, vel quoad substantiam & lucem simul, vel quoad lucem solam. Prima pars patet ex Gen: & ex D. Augustino. Enarrat in Psal. 93. dicente: Quarto die luminaria fecit Deus in Cælo, Solem in potestatem diei, Lunam & Stellas in potestatem noctis.

DICO II. Deum probabiliter creavit lunam novoluniam. Hæc est Divi Augustini lib: Genes: Imperfectæ cap. 13. dicentis: Ex eo, quod dicitur luminare minus initium noctis (nostra versio habet, ut præsit nocti) quidam volunt significari, lunam plenam esse primitus factam, quod plena luna initio noctis assurgit, id est, mox post solis occasum, sed hoc absurdum est, ut non à prima (à qua novilunium dicitur) sed à sexta decima, vel quindecima (quando plenilunium est) numerandi sumamus exordium, nec illud moveat, quod perfectum fieri debuerit luminare, quod factum est; omni enim die perfecta est, sed ideo perfectio ab hominibus non videtur, nisi cum ex contraria parte soli apposta fuerit, nam etiam cum illo confusa, quoniam sub illo est, videtur finire, sed etiam tunc plena est, quia ex alia parte illustratur, nec videri potest ab eis, qui subter sunt, id est, terram incolunt. Quamvis Lib. 2. Gen. litt. cap. 15. se medium stare, & neutrum asserat, sed planè dicat: Sive primam, sive plenam lunam Deus fecerit, fecisse perfectam. Officium autem eorum assignatur Gen. 1. ut præsent diei, & nocti in signa (temperatam & serenitatem) & tempora quatuor anni; in dies artificiales & naturales; & annos solares & lunares. Dicuntur autem Sol & Luna luminaria magna sive majora; tum, quia Sol simpliciter putatur à pluribus major omnibus aliis astris; tum, quia nobis sunt talia, & majorem operationem habent in his inferioribus, quam omnia alia astra.

DICO I 2. Quintâ die creavit Deus pisces, & Cete grandia, aves ex aqua, & volatilia et si pisces vel aves non sint. Patet ex Gen. 1. ubi dicitur: producant aquæ reptilia animæ viventis, ubi per reptilia intelliguntur pisces; Unde in Psalmo 103. in Mari dicuntur esse reptilia, quorum est numerus; dicuntur autem pisces reptiles, quia quasi omnes pedibus carent, & quasi repunt, dum se pennulis per aquas trahunt, licet eorum etiam quidam gradiantur, quia à potiori sit denominatio, sicut etiam in animantibus quadam repunt, cum Augustino teste lib. Gen. litt. cap. 8. Tam pauca fortassis animalia in terra repunt, quam pauca in aqua gradiuntur: Unde

Probatur Conclusio etiam Auctoritate S. Augustini quoad omnes partes. Nam Tract. 122. in Joannem expressè ait: Quintâ die producta esse animalia, quæ in aqua, & quæ in aère volant. lib. 1. Gen. imperfect. cap. 5. Non itaq, immeritò non solum pisces & Cetera, quæ in aqua sunt animalia, sed etiam aves de aqua nasas esse fidelissima scriptura memorat, quia per istum aërem volare possunt, qui de terra & mari humoribus surgit: & cap. 15. dicit: Cur additum est pennatum (septuaginta loco omne volatile secundum genus suum habent omne pennatum) An potest

potest esse volatile quod pennas non habet? Sed si potest non, quid hoc genus fecit Deus? Quandoq; non invenitur ut sit factum? An omnino potest aliquid volare sine pennis? Nam & vesperiliones, & locustæ, & muscæ, & si quid hujusmodi est, quod plumis caret, pennis non caret, sed pennatum est, ne solas aves intelligeremus, & supra terram volant infra aquas, idem non dictum est aves, sed volantia generaliter, & volatile pennatum. Imò certò constat, non modo pisces, ut ait S. Doctor, volare infra aquas, sed etiam supra, nam ut legitur lib. I. Americæ descript. cap. 1. dum Hieronymus Benzo navigasset post Insulam Palmam versus Indiam occidentalem, sextâ die in navem & carbala magnam multitudinem piscium involasse magnitudinis ad spitamam habentes pennas, ad similitudinem Vesperilionum, quod exactius Hispani considerantes deprehenderunt eos frequenter sic volare ad centum passus, ut eflugiant alios pisces insequentes se.

XXI.
Aves sunt nature aqueæ.

Corvi aquatici in Bohemia.

XXII.
Explicatur textus Genesis.

XXIII.
Sextâ die omnia animalia facta sunt.

Denique Aves esse ex aqua productas, probat earum magna cum aqua Symbolizatio; nam plus res in eis nidificant, inhabitant, & exinde vivunt, ut patet de Gruibus, anatis, quarum una species est, quod in arboribus nidificant ad aquas, & pullum exclusum subito ad aquas projiciunt, qui statim etiam natat. In Regno Bohemæ est notissima species Corvorum Hydranticorum in aquis nidificantium, qui turmatim, & quasi armatim pisces insequuntur & venantur, solent etiam formare super aquas mediam quasi lunam, alternatim quæ infra aquas sese submitunt & submergunt, qui pisces inferius pellunt, & superius evadere non sinunt alii, usque dum eos ad angustias aliquas adigant, ubi subsistentes vicissim prædam faciunt. Ut ego vidi, dum Trebonæ apud Canonicos Regulares docui, ubi super unius piscinæ extremitatem angularem rustici ultra quinquaginta Sexagenas attulerunt de ovibus corum, quibus solvuntur, ut tali viâ dictos corvos veluti nocivos, & damnificantes extirpent, propagationem quæ nimiam impediunt.

Dices: Genesis 2. dicitur formati de humo cunctis animalibus terræ & universis volatilibus Cæli: & c. ergo aves de terra productæ fuerunt, & non de aquis. Respondeo cum D. Aug. lib. 9. Gen. ad litt. cap. 1. vel tò Et referendum esse ad formati, non ad vocem humo; ut sensus sit: Formatu de humo cunctis animalibus terræ, & formatu universis volatilibus, vel terram seu humum intelligendam esse universaliter sic appellatam simul cum aquis, quemadmodum appellata est in illo Psalmo: Ubi Cælestium laudibus terminatis ad terram facta est conversio sermonis, & dictum: Laudate Dominum de terra Dracones, & omnes abyssi. Nec postea dictum est: Laudate Dominum de aquis: Ibi enim sunt omnes abyssi, quæ tamen de terra laudant Dominum, secundum istam universalem appellationem terræ, secundum quam etiam de toto Mundo dicitur: Deus qui fecit Cælum & terram, sive de arida, sive de aquis, quæcumq; creata sunt, de terra veraciter creata intelligitur.

DICO I 3. Sextâ die producta sunt omnia pecora, reptilia & gradientia, & omnes bestia terre tam munda, quam immunda, quæcumq; etiam nunc ex putri nascuntur, exceptis iis, quæ de Corporibus

mortuorum, & aliis vitii, & purgamenti nascuntur. Prima pars patet ex Genesi. Secunda est D. Augustini lib. 3. Gen. litt. cap. 14. ubi dicit: Nonnulla de minutissimis animalibus quæstio est; utrum in primis rerum productionibus creata sunt, an ex consequentibus rerum mortalium corruptionibus? Et potest quidem dici ea minutissima, quæ vel ex aquis, vel terris oriuntur, tunc creata, in quibus etiam illa non absurde intelliguntur, quæ nascuntur ex iis, quæ terrâ germinante orta sunt. Cetera verò quæ de animalium signantur corporibus & maxime mortuorum, absurdisimum tunc est dicere creata, cum animalia ipsa creata sunt, nisi quia inveniat jam in omnibus animalium Corporibus viam quadam naturaliter, & quasi præseminatam materiam, & quodam modo iniciatam primordia futurorum animalium, quæ de corruptionibus talium Corporum etiam exortura. Quod de similibus animalibus sentit D. Aurelius, idem sentiendum puto de animalibus adulternis, ut sunt Muli, &c.

DICO I 4. Hæc etiam die creatus est extra paradysum in statura, & figura perfecta Adam. Ita clarè deducitur ex Genesis primo capite.

Probatu primo: Quod extra paradysum fuerit creatus, quia Gen. 2. in quo posuit hominem, quem formaverat. Tullit Dominus Deus hominem, & posuit eum in Paradiso voluptatis. Quod sanè congruebat, ut cognosceret hominogenitum Dei beneficium, & Paradysum sibi ex naturali constitutione non deberi. Quod verò productus fuerit in statura & figura perfecta, Probatu, ex D. Augustino lib. 1. peccat. Merit. cap. 37. ubi dicit: Adam quod pertinet ad Corporis quantitatem, non parvulus factus est, sed perfecta mole membrorum. Et lib. 6. Gen. litt. cap. 12. factus est quoque erectus Statura, ut hoc ipso admoneretur non sibi terrena esse sectanda, veluti pecora, quorum voluptionis omnia ex terra est, unde in alium cuncta pecora prona, atq; prostrata sunt. Similiter docet D. Bernardus sermone de S. Martino ubi ait: Propterea rectum fecit hominem etiam Corpore, & os homini sublime dedit, ut attollens ad sidera vultus illic sustineret, ubi tam beatam, & preeminentem conspiceret mansionem. Decebat quoque perfectissimum Artificem, cuius opera erant valde bona, & statum Innocentiæ hominem creari perfecta ætatis & Statura.

Fuit autem homo creatus ad imaginem & similitudinem Dei, quæ consistit in eo, quod ejus anima incorporea sit immortalis, & libera; quia prædita est intellectu quo fit ut sit capax Domini, & aliis creatoris præsentis, gratiæ, & ipsius Dei per Visionem & Fruitionem: Ita D. D. Augustinus & Bernardus Quorum prior lib. 1. Gen. contra Manichæos cap. 17. sic ait: Noverint in Catholica disciplina spirituales fideles non credere Deum formâ corporis definitum, & quod homo ad imaginem Dei factus dicitur, secundum interiorem hominem dici, ubi est ratio & intellectus. Unde etiam habet potestatem piscium, ut intelligeremus, non propter corpus hominem dici factum ad imaginem Dei, sed propter eam potestatem, quâ omnia pecora superat. Omnia enim animalia subiecta sunt homini non propter corpus, sed propter intellectum, quem nos habemus, & illa non habent.

habent. Quibus verbis clarè docet secundam allegatam similitudinem. D. Bernardus verò Serm. 80. in Cant. tertiam, ubi ait: Nempe non ad imaginem tantum, sed ad similitudinem facta est (Anima) in quo similis sit, quævis? Audi de imagine prius. Verbum est veritas, est sapientia, est iustitia & hæc imago. Cujus? Iustitiæ, sapientie & veritatis; est enim imago hæc iustitiæ de iustitiâ, Sapientia de Sapientia, Veritas de Veritate, quasi de Lumine Lumen, de Deo, Deus. Harum rerum nihil est anima, quoniam non est imago, est tamen earundem capax, appetensq; & inde fortassis ad imaginem. Celsa creatura in capacitate quidem Majestatis, in appetentia autem Rectitudinis insigne præferens.

Primum verò pulchrè describit Sermone 81. his verbis: *Sola que in ipso stare cognoscitur anima hominis, in eo dignitatu creata est vita a vita, simplex à simplici, immortalis ab immortalis, ut non sit longè à summo gradu, ubi scilicet id est esse, quod beatè vivere est, in quo solus stat beatus, & solus potens Rex Regam, & Dominus Dominantium, accipit itaq; in sua Conditione Anima, est non esse, posse tamen esse beata, summo proinde gradui, quantum licet approprians, non pertingens tamen; Fatemur similitudinem, æqualitatem rennuius, verbi gratia, Causa, vita Deum, vita & anima, similia quidem, sed dispar. Alias autem immortalis est anima, & in hoc nihilominus Similis Verbo, sed non æqualis. Adhuc unum occurrit, quod minime præterito, nec enim minus insignem similemve minus Verbo animam facit, & forte etiam plus, Arbitrii libertas hæc est, planè Divinum quoddam præsulgens in anima tanquam gemma in auro.*

Quarto est etiam similitudo hominis ad Deum in potentiis, non modò ut unus est, sed etiam ut trinus, quatenus non modò tres personas repræsentat, sed etiam earum processionem adumbrat. Pater enim per memoriam fecundam producit Filium, scilicet Spiritum Sanctum. Sic homo intelligendo se producit Verbum sui expressivum simile, & inde in voluntate producit sui amorem; Audi D. Bernardum lib. de Cognitione humanæ Cond. (quàmvis controversatur) cap. 1. ubi sic habet: *Mens est imago Dei in qua sunt tria scilicet, est Memoria, Intelligentia & Voluntas; Memoriae attribui omne quod scimus, etiam si non inde cogitemus. Intelligentiæ tribuimus omne quod verum cogitando invenimus, quod etiam Memoriae commendamus. Per Memoriam Patri similes sumus, per Intelligentiam Filio, per Voluntatem Spiritui Sancto. Nihil enim in nobis tam simile Spiritui Sancto est, quàm voluntas, vel amor, seu dilectio, que excellentior voluntate est. Expressè autem & indubitata Serm. 1. inter parvos hæc dicit: In homine est Trinitas Creatrix Pater, & Filius & Spiritus Sanctus, ex qua cecidit creata Trinitas, Memoria, ratio & voluntas.*

Dico 15. *Istà similiter die fuit producta Eva in Paradiso ex costa Adam dormientis. Ita habetur clarè in Genesi.*

Probatur prima pars, de die Creationis, quia ibi inter opera sextæ diei refertur, Masculum & Feminam creavit eos, utique Adamum & Evam: & postea subditur, *Benedixitq; illis Deus, & ait, crescite & multiplicamini,*

&c. rursumquè Deus ambos alloquens dicit: *Ecce dedi vobis omnem herbam viventem, ut sit vobis in escam, &c.* Et tandem concluditur Caput primum his verbis: *& factum est vesperi & mane dies sextus.* Quæ omnia insinuant die sexto creatam fuisse. Nec refert quòd in capite sequenti Scriptura narret formationem mulieris, quia hoc intelligendum est per recapitulationem, recapitulat enim Scriptura, ut addat, dicit S. Bernardus. Unde in capite primo summarè formationem viri ac mulieris Scriptura retulit, rejiciens in caput sequens modum productionis. Probatur de loco, quia hoc insinuat clarè Textus Scripturæ: Nam Gen. 2. dicitur: *Adam statim post formationem in Paradiso collocatus, adducta ad eum animalia, & immixtus in eum sopor, ac Evæ productio.* Et quòd de Costa probatur, quia sic Scriptura expressè loquitur, quæ proinde historice loquens, historice est intelligenda, maxime cum Adam subdat: *Hoc nunc os ossibus meis, & caro de carne mea, hæc virago vocabitur, quia de viro sumpta est.* Et primo ad Corinth. 11. dicitur: *Mulier creata ex viro, & ait 17. Fecit ex uno omne genus hominum.*

Fuit autem Sopor ille in Adamum **XXVIII.**

immixtus extaticus & non purus somnus: unde ibi vidit, quæ circa ipsum agerentur, quid significaret mulieris ex ipso formatio: &c. quod probat primò, quia septuaginta loco soporem habent extasim. Secundò id clarè docet D. Bernardus Serm. 2. in Septuages. his verbis: *Ceterum qualis & ille sopor dicendus sit fuisse, vel credendus, quem Dominus immixit in Adam, in quo sine sensu omnino doloris in mulierem edificandam costa sublata est de latere dormientis; mihi quidem non nisi incommunicabilis veritatis intuitu, & abyssò Divinæ Sapientiæ corporeis excedens sensibus obdormuisse videtur, quod ex eju verbis vel maxime conjici potest. Rediens nimirum indicat, quo abisset, dum tanquam Ebrius de cella vinaria veniens, & eructans illud magnum Sacramentum, quod tantò post in Christo & Ecclesia Christus commendavit Hoc, inquit, nunc os ex ossibus meis, & propter hoc inquit relinquet homo Patrem & Matrem, & adhaerebit uxori suæ: &c. & erunt duo in carne una. An tibi penitus obdormuisse videtur, qui in hanc vocem extatus erupit, & non magis dicere potuisse, ego dormio, & cor meum vigilat. Qui plura voluerit habere de materia hujus questionis, quid quolibet die creationis factum sit, consulat Scripturæ Interpretes, & plures Theologos. Sit igitur pro nunc*

QUÆSTIO V.

An Mundus sit perfectus, & quomodo?

Magna opera Domini ait Propheta David, magna quidem opera ejus siquidem magnus & ipse, innotat D. Bernardus Serm. 2. de Natali Domini, & sic quoque dicere possum bona opera Domini, quoniam bonus & ipse, sic discurret Severinus Boëtius lib. 3. de Consolat. Philos. Metro. 9. *Tunc cuncta superno Ducu ab Exemplo, pulchrum*

I. Omnia opera Dei bona sunt.